

Ert Diarienummer: KN2023/02353

Remissyttrande avseende förslaget till förordning om elstöd till företag

SveMin är branschorganisationen för gruvor, mineral- och metallproducenter i Sverige. SveMin representerar cirka 60 företag med drygt 15 000 anställda inom produktion, prospektering och teknik. Medlemsverksamheterna förekommer i hela landet. Metallgruvorna är lokaliserade till norra Sverige och Bergslagen medan kalkstensfyndigheterna främst finns på Gotland.

Sammanfattning

SveMin anser att den modell som ligger till grund för elstödet har brister som riskerar att leda till negativa konsekvenser för gruv- och mineralnäringens konkurrenskraft i norra Sverige:

- Det är olyckligt att stödet i sin utformning i praktiken exkluderar norra Sverige. Detta riskerar att hämma gruv- och mineralnäringens internationella konkurrenskraft och snedvrider nationella kostnadsstrukturer för energi.
- Högkostnadsskyddet för höga elpriser för företag bör utformas utifrån en likabehandlingsprincip där modellen tar fasta på de relativa kostnadsökningarna som uppkommit för elanvändarna i respektive elområde. Istället för att ett och samma referenspris används för hela landet, bör ett elområdesspecifikt referenspris räknas ut, i syfte att dämpa effekterna av höga elkostnader och säkra konkurrenskraften hos industri i hela landet.

Bakgrund

Efterfrågan på hållbart producerade metaller och mineral i världen och Europa blir allt större. För att klara målet om nettonollutsläpp globalt behövs sex gånger mer metaller och mineral än idag – och många gånger mer för vissa specifika energikritiska metaller. EU har redan idag ett stort importbehov av många metaller och mineral som bedöms som kritiska för vårt samhälle, välfärden och klimatomställningen.

Som Europas ledande gruvnation står Sverige för en betydande del av EU:s produktion av metaller och mineral. I Sverige finns också ytterligare potential att bryta många energi- och innovationskritiska metaller och mineral som idag ofta importeras från länder med lägre miljökrav, större klimatavtryck och sämre arbetsvillkor, samt där importberoendet av enskilda länder såsom Kina och Ryssland dessutom innebär en säkerhetspolitisk risk.

Gruv- och mineralbranschens klimatomställning och fortsatta konkurrenskraft bygger på en övergång från fossila bränslen till el. Elbehovet beräknas öka från dagens cirka 5 TWh till 38 TWh 2035 och till 74 TWh 2045, vilket motsvarar hälften av Sveriges nuvarande elanvändning och kommer göra branschen till en av Sveriges största elanvändare.

Svensk gruvnäring agerar på en global konkurrensutsatt marknad med världsmarknadspriser. Branschen saknar därmed möjlighet att föra över ökade kostnader till kunder.

Svensk gruv- och mineralindustri bidrar till skatteintäkter, arbetstillfällen och stora exportintäkter för Sverige i sin helhet, oberoende av var verksamheterna är belägna. Det är därför viktigt att Sverige framgent agerar med syfte att skapa förutsättningar för fortsatt tillväxt i hela landet för verksamheter som bidrar till regional utveckling, tillväxt och säkrad välfärd.

Tillsammans med förutsägbara och effektiva tillståndsprocesser är tillgången till leveranssäker fossilfri el till konkurrenskraftig kostnad helt avgörande för en fortsatt konkurrenskraftig gruv- och mineralindustri i Sverige.

Det är tydligt att den nuvarande designen av elmarknaden, som utvecklades under helt andra omständigheter inte längre är lämplig. Denna behöver ses över, samtidigt som kraftigt ökad fossilfri elproduktion behövs i hela landet parallellt med investeringar i elnät och nätförstärkningar. För en fortsatt konkurrenskraftig gruv- och mineralnäring i Sverige krävs även akuta åtgärder som mildrar konsekvenserna av den uppkomna situationen.

Exkludering av norra Sverige riskerar att hämma gruv- och mineralnäringens internationella konkurrenskraft

Svensk gruv- och mineralnäring är en elintensiv industri som agerar på en global konkurrensutsatt marknad med världsmarknadspriser. Priserna sätts globalt, bland annat på metallbörsen LME (London Metal Exchange). Svenska bolag är pristagare på världsmarknaden och konkurrerar med bolag i exempelvis Australien, Brasilien, Chile, Kanada, Kina, Kongo och USA. Branschen saknar därmed möjlighet att föra över ökade kostnader till kund.

Elkostnaden är en av de viktigaste och avgörande delarna i kostnadsstrukturen och för gruv- och mineralsektorns överlevnad. Prissäkrade elavtal förnyas kontinuerligt. Dagens elmarknadssituation innebär allvarliga konsekvenser när dessa löper ut då det i dagsläget inte går att prissäkra sig på en rimlig nivå som säkerställer fortsatt konkurrenskraft. Elkostnaderna befaras för vissa verksamheter gå från att utgöra 30–40 procent av kostnadsmassan upp till över 80 procent vilket innebär en ohållbar situation som gör att affärskalkylen med den dessutom generellt sett högre kostnadsnivån för svenska verksamheter inte längre går ihop.

De tidigare låga, konkurrenskraftiga elkostnaderna har varit en internationell konkurrensfördel för svensk gruv- och mineralnäring, och vägt upp för andra relativt sett högre kostnader i Sverige, bland annat för arbetskraft, transporter, skatter och andra pålagor. Gruv- och mineralbranschens medlemmar är verksamma i elprisområdena SE1 i norra Norrland, och SE3 samt SE4 i Mellansverige respektive södra Sverige. Elområdena SE3 och SE4 har drabbats hårdast av höga elpriser, men elprisrekorden sprider sig även norrut, om än från lägre nivåer. I elområde 1 och 2 nådde månadsmedelpriset i december 2022 rekordnivåer på 206 öre per kWh, vilket innebär att månadsmedelpriset aldrig tidigare varit så högt i dessa områden sedan Sverige delades in i elområden i november 2011. Detta skapar oro inför den kommande tiden.

Ensidigt fokus på elpriser missar andra viktiga kostnadsdrivande aspekter och riskerar att få snedvridande effekter. Ett exempel är att stora temperaturskillnader i landet innebär att det kan gå åt betydligt mer el i norra Sverige än i södra Sverige för motsvarande användning. Att årsmedeltemperaturen i Kiruna ligger på minus en grad medan den i Malmö ligger på plus nio grader gör att det går åt mycket mer energi för uppvärmning i norr än i söder. Således kan de faktiska elkostnaderna för en användare i norr vara i paritet eller högre än för elanvändare i söder. De ökade elkostnaderna innebär också att kostnaderna för alternativa bränslen för uppvärmning såsom träpellets kraftigt stigit i pris. Ett exempel är träpellets där priserna stigit mellan 80-110% även i norra Sverige på grund av ökad efterfrågan med anledning av det ökade elpriset.

Den föreslagna utformningen av högkostnadsskyddet ger tillverkare i södra Sverige ersättning för de höga elpriserna retroaktivt, men då osäkerhet råder huruvida kompensation kommer att ges framgent kommer troligen priset på alternativa bränslen såsom träpellets fortsättningsvis vara högt. Detta innebär att även konsumenter och industrier i norra Sverige både fram tills nu och framgent får betala höga priser, trots att tillverkare i södra Sverige får kompensation för de ökade kostnaderna, vilket stör marknaden och ger en skev kostnadsfördelning i landet till nackdel för användare i norra Sverige.

De höga elpriserna riskerar även att bromsa nyinvesteringarna i Sverige. Gruvklustret står för 13–20 procent av årliga investeringar i industrin i Sverige och 75 procent av planerade investeringar i regionerna Norrbotten och Västerbotten de kommande åren. För gruv- och mineralbranschens klimatomställning beräknas behovet av investeringarna uppgå till 450 till 500 miljarder kronor utifrån de planer som antagits fram till 2045 – varav den stora majoriteten i norra Sverige.

Utformningen av högkostnadsskyddet bör ske utifrån relativa kostnadsökningar i respektive elområde och bygga på en likabehandlingsprincip

Utformningen av högkostnadsskyddet för höga elpriser bör komma industrin till del i hela landet och ske i förhållande till hur varje elprisområde har drabbats av höjda elkostnader. Eftersom branschens konkurrenter främst befinner sig utanför Sveriges gränser är det elkostnaden i förhållande till vad som varit och förväntats vara "det normala" i respektive elprisområde som är det relevanta att jämföra med, och såväl mindre som större kostnadsökningar i olika delar av landet får negativa konsekvenser för den internationella konkurrenskraften.

SveMin anser att högkostnadsskyddet för höga elpriser bör utformas utifrån de relativa kostnadsökningarna som uppkommit för elanvändarna i respektive elområde. Istället för att ett och samma referenspris används för hela landet, bör ett elområdesspecifikt referenspris räknas ut, i syfte att dämpa effekterna av höga elkostnader och säkra konkurrenskraften hos industri i hela landet. Det behövs även snarast möjligt tas fram en modell som gäller framåt under de kommande åren, för att inte riskera att hämma investeringar i industrins klimatomställning.

Stockholm, datum som ovan.

Maria Sunér, VD

E-post: Maria.suner@svemin.se

Hanna Stenegren, Expert energi och klimat

E-post: hanna.stenegren@svemin.se